

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

PIHA PUTURA'A PARAU 'API Mahana toru 16 nō tenuare 2019

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

Fāito moni ho'o : topara'a i ni'a i te fāito e 1,4% i te roara'a e 12 'āva'e

I te 'āva'e tītema, ua topa te moni ho'o 'aimamau i te fāito e 0,4 % e, e tāpae i te fāito e 98,58 (niu 100 tītema 2017).. Ua iti ri'i te topa o te mau tārifa niuniu parauparau e te mara'a o te mau moni mā'a e inu 'ava 'ore. I rotopū ia tītema 2017 e tītema 2018, e topa te fāito moni ho'o 'aimamau i te fāito e 1,4 %.

E topa te fāito moni rimaha'a i te fāito e 0,9 % i tītema 2018. Ua topa o ia i ni'a i te fāito e 1,3 % i na 'ahuru mā piti 'āva'e i mā'iri. Ua topa ato'a te fāito moni rahi mā te 'ore e tai'o i te utara'a manureva nā te ao nei i ni'a i te fāito e 0,8 % i te 'āva'e tītema 2018. E topa o ia i ni'a i te fāito e 1,3 % i rotopū ia tītema 2017 e tītema 2018

E, nō te 'āva'e tītema noa ā ua mau te fāito moni Patura'a fare e Patura'a Rahi a te Hau (BTP). E fa'atūea te topara'a o te mau tārifa materiā 'auri (- 0,7%) e te mau māteriā rā'au tupu (- 0,3%) i te mara'ara'a o te mau tārifa materiā uira (+ 3,3%) e te mau materiā himio (+ 0,2%).

E topa te moni ho'o a te Patura'a i te fāito 0,1 % 'āre'a te moni ho'o a te Patura'a Rahi a te Hau e mara'a ia i te fāito e 0,1 %. Nō te Patura'a, e topa te moni ho'o o te 'Ohipa patura'a rahi Mātāmua i te fāito e 0,2 % e ua mau te moni ho'o o te 'Ohipa patura'a rahi piti. I roto i te Patura'a Rahi a te Hau, e mara'a te moni ho'o a te 'Ohipa Tāmuta 'Aravihi i te fāito e 0,1 % e, e mau te moni ho'o a te 'Ohipa 'Aravihi ta'a'ē. I te matahiti 2018, e mara'a te moni ho'o rahi a te BTP i te fāito e 1,3 % ; a te Patura'a i ni'a i te fāito e 0,9 % e a te Patura'a Rahi a te Hau i te fāito e 1,7 %.

Nō te 'āva'e tītema, teie te fāito faufa'a a te mau fāito hōpe'a (niu 100 tītema 2010) :

Fāito	Faufa'a	Taura'a fāito %	
		Tā'āva'e	I te roara'a e 12 'āva'e
Fāito o te tīa'ira'a faufa'a	114,32	-0,1	0,3
Fāito o te vaipārurura'a	109,56	-	0,1
Fāito o te mau pere'o'o māmā	109,97	0,2	1,4

Fāito o te mau pere'o'o nō te vāhi ravera'a 'ohipa	104,44	-0,8	-0,2
Fāito o te patura'a pahī i te punu 'ārū	122,90	0,1	2,8
Fāito o te tapiho'ora'a i te mau tauiha'a ta'a nō te pahī	109,08	-	0,2
Fāito moni ho'o a te Utara'a nā te Fenua a te Hau	107,63	-	1,9
Fāito moni ho'o a te mau taiete pārurura'a	102,79	-2,1	-3,4
Fāito moni ho'o a te utara'a nā te reva i te ao ato'a	98,67	-2,8	10,3

E turu te Fa'aterera'a Hau i te mau taiete e 'ōpere i te tahi tuha'a o tā rātou 'āpī nā tā rātou mau rave 'ohipa

Nō te ha'amāuruuru, i te 'ohipa a tō rātou mau rave 'ohipa, e ti'a i te hō'ē taiete ia 'ōpere i te tahi tuha'a o tā na 'āpī. Te reira, hau a ha'amara'a i te pūai o te ho'o a te mau rave 'ohipa, e fa'arahi ato'a i tō rātou itoito, e, e maita'i ato'a ia tō rātou 'aravihi i roto i teie taiete e fa'a'ohipa nei ia rātou. E riro ia te reira ei 'ohura'a ha'amaita'i tā te Mono Peretīteni e hina'aro e turu ia au i te mau ture 'aufaura'a tute tā na i vauvau atu i mua i te 'Āpo'ora'a rahi, i te 'āva'e tītema 2018 rā.

E tutehia te moni e hōro'ahia nā te mau rave 'ohipa i ni'a i te fa'anahora'a CST-S (Tute autaea'era'a a te Fenua i ni'a i te moni rave 'ohipa). Nō te fa'atīanira'a i teie 'ōperera'a i pihā'i iho i te mau taiete ua fa'amā'iti te Mono Peretīteni i te 'āpo'ora'a rahi i te hō'ē tauira'a ture e fa'a'ore nei i te tute CST-S nō te moni e 'aufahia nā te mau rave 'ohipa e te mau taiete.

Te rurira'a o te mana i ni'a i te mau « mīnera » mai te Pū no te faufa'a moana-DRM i te Pū 'ohipa fenua

Ia au i te parau no te rurira'a i te mana i ni'a i te mau mīnera, ua fa'ari'i te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'ahuru'ēra'a i te fa'aotira'a hau i ni'a i te fa'atupura'a e te fa'anahora'a o te Pū no te faufa'a moana, 'oia ho'i e ha'apāpū nei i tā na mau tuha'a 'ohipa e ha'apa'o, i muri a'e i te fāfāra'a i te mana'o no te tōmite mata'i e te Pū no te fa'a'āpīra'a e te fa'ahuru'ēra'a 'ohipa ā te hau.

No te mea ho'i tei raro a'e te mau mīnera i te mana o te Fa'aterehau no te fa'arava'ira'a faufa'a orara'a hau e te 'ohipa fenua, te rurihia nei te mana ti'a'aura'a o te mau mīnera i te Pū 'ohipara'a fenua mai roto mai i te Pū no te faufa'a moana o tei ti'a'au na i teie tuha'a 'ohipa mai te matahiti 2013 ra.

Ha'amanara'a ia Carolyn, Nancy Chin Foo 'ei notēra tā'ati

Ua ha'amana te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te vahine ra o Carolyn, Nancy Chin Foo 'ei notēra tā'ati i roto i te taiete tōro'a tīvira ra o (SCP) « Office Notarial Restout-Delgrossi-Buquette » tei topahia teie nei i te i'oa ra « Office Notarial Restout-Delgrossi-Buquette-Chin Foo ».

Arata'ira'a o te tāpura fa'ahora'a fenua nō Pōrīnetia farāni

Ua vauvau mai te fa'aterehau no te nohora'a i te tahi parau fa'ata'ara'a i ni'a i te mau 'ohipa tuatāpapara'a i ravehia i te matahiti 2018 e te SAGE (Tāpura fa'ahora'a fenua rahi nō Pōrīnetia farāni). Ua vavau-ato'a-hia te terera'a 'ohipa no nā tau e toru 'āva'e mātāmua no te matahiti 2019.

E toru ta'ahīra'a no te fa'ahora'a o te SAGE : a tahi te tuatāpapara'a o te fenua, ua ravehia te reira mai te 'āva'e fepuare i te 'āva'e tetepa 2017 ra e ua fa'ari'ihia i te 13 no tetepa 2017, a piti te ferurira'a i te 'ōpuara'a tei ha'amatahia i te 'āva'e 'ātopa 2017, 'oia te fa'ata'ara'a i te tuha'a fenua i ni'a i te tā'ato'ara'a o te papa o te fenua i terā e terā ta'amotu na roto i te Tāpura fa'ahora'a e fa'ahotura'a fenua (PADD), tei roto teie tuha'a 'ohipa i te pāpa'ira'a e te toru o te ta'ahīra'a 'oia te pāpa'ira'a o te mau parau arata'ira'a 'ohipa e te ha'amanara'a i te reira i mua i te mau ti'a mana.

Ua ravehia te piti o te ta'ahīra'a mā te feruri-'āmui-hia e te mau ti'a no Tahiti e tō te mau ta'amotu. E ua fa'ari'ihia te mau parau pū'ohura'a a te SAGE i te 12 no 'ātopa i ma'iri a'e nei.

Ua ferurihia mai teie 'ōpuara'a no te ta'amotu Ni'amata'i na roto i te fa'a'āpīra'a ia Papeete rahi, 'oia ho'i te mau patura'a rarahi mai te Uāhu nō Papeete e te Fare ha'api'ira'a tuatoru, te fa'ahotura'a i te 'oire nō Taravao, te ha'amaura'a i te mau faura'o utara'a ta'ata 'āpī, te fa'ahotura'a ia Moorea, e te fa'atupura'a i te mau arati'a (purūmu, 'e'a, araiti) e tae noa atu i te fa'ahora'a i te mau pae miti e te mau pae mou'a.

I te pae o nā ta'amotu e maha e toe ra, ua ferurihia te fa'anava'ira'a o te mau 'oire pū ō taua mau ta'amotu na roto i te ha'amaura'a i te mau pū 'ohipara'a ā te haufenua i reira e i te patura'a i te mau pū rahi no te fa'ari'i i teie mau piha 'ohipa..

No te tāpe'ara'a i te aura'a i rotopū i nā 'ōpuara'a e piti – te pāpa'ira'a i te parau tuatāpapara'a o te SAGE e te ha'amaura'a i te hō'ē piha fa'ahora'a e fa'ahotura'a fenua – e tupu te vauvaura'a 'ōpuara'a i te fārereira'a no te ha'amanara'a o te tāpura fa'ahora'a e fa'ahotura'a roa. E taime māoti te reira no te mau mero tōmite no te fa'atanotano i tō rātou mana'o i ni'a i te mau arata'ira'a 'ohipa e au ia ravehia no te fa'ahotura'a o te Fenua mā te ti'a'au fa'atura i te fenua tā'ato'a.

Te huru o te fa'ahora'a i ni'a i te tāpura 'ohipa fa'a'āpīra'a i te 'oire (PRU)

Ua vauvau te fa'aterehau no te nohora'a i te huru no te fa'ahora'a o te tārena 'ohipa fa'a'āpīra'a i te 'oire, tei tu'uhia te ravera'a i roto i te rima o te Pū no te nohora'a e te 'oire (DHV).

Ua ha'amatahia teie tuha'a 'ohipa no te fa'a'āpīra'a i te 'oire no Papeete, tei ni'a te 'ohipa i te fa'ahora'a 'āpī i te 'oire e te ha'amaita'ira'a i te orara'a o te huirā'atira. Ua ravehia teie 'ohipa mā te rohi-'āmui-ra'a i rotopū i te DHV e na 'oire e maha i tārima i te fa'aura'a PRU no te 5 no fepuare 2018 (Mahina, Papeete, Pirae e o Punaauia).

I muri a'e i te tītorotorora'a mātete i ravehia, ua tāpe'ahia mai e maha piha 'ohipa tuatāpapara'a no te rohi mai i roto i te tuha'a 'ohipa no te PRU. E mau taiete 'aravihi teie i

te pae no te fa'anahora'a i te mau ārea orara'a rau i roto i te 'oire, te ha'amaita'ira'a i te mau vāhi nohora'a vi'ivi'i, te fa'a'āpīra'a i te mau purūmu e te mau fa'aru'era'a pape, te fa'a'una'unara'a mā te tanura'a i te rā'au huru rau.

E tupu taua mau tuatāpapara'a i raro i te arata'ira'a ā te DHV, i te 'āva'e fepuare 2019, mā te 'āmui e rave rahi mau pū, tō te Fenua (TNAD, OPH), te mau taiete rau, te mau tāvana 'oire e tō rātou mau piha 'ohipa. Te fā e 'ōpuahia ra na roto i teie mau fa'anahora'a, 'oia ia te fa'a'āpīra'a i te mau tuha'a 'oire, te ha'amaita'ira'a i te mau nohora'a hā'iri'iri, 'oia ihoā ra te mau fa'aru'era'a pape vi'ivi'i.

Ua vauvau mai te fa'aterehau i te mau tuha'a mātāmua o teie tāpura 'ohipa i topahia i te i'oa « Tāpura 3 000 nohora'a ». Ua riro teie tāpura 'ohipa « Tāpura 3000 Nohora'a 2018-2020 » 'ei fa'anahora'a e fa'atupuhia ai te rahira'a 1 000 nohora'a i te matahiti hō'ē no te roara'a e 3 matahiti i te maoro. Te fa'a'ite mai nei te mau nūmera i te pae no te mau patura'a fare, tei ni'a te fāito fare i patuhia i te rahira'a e 1 300 nohora'a i te roara'a matahiti 2018.

Te fārerei nei te fenua te 'ū'anara'a o te 'ohipa i te pae no te patura'a fare e te nohora'a tōtiare, e fāna'o mai te mau 'utuāfare ha'iha'i, 2 haere i te 4 taime te Moni 'ohipa tahua (SMIG) i te nohora'a au.

Ua fa'aha'amana'o te fa'aterehau i te faufa'a ia ha'amauhia e ia fa'a'ohipahia te tahi « ti'a patu nohora'a rahi » no te arata'i i teie tāpura 'ohipa no te ha'amaita'ira'a i te 'oire e te araira'a i te mau nohora'a.

Tārifa no te fa'a'ohipara'a i te tuha'a fenua ā te hau

Te fa'aoti nei te fa'aterera'a no te 'ohipa fenua i te tahi fa'aturera'a 'āpī o te tārifa no te fa'a'ohipara'a i te tuha'a fenua ā te hau 'inaha ua tahito roa te fa'aturera'a e vai nei. E fa'aotira'a faufa'a roa ia no te fa'a'āfarora'a i te fa'aturera'a ia au i te huru fa'a'ohipara'a o te fenua ā te hau e ravehia nei e te ta'ata, tae roa mai i teie mahana e maha noa huru fa'a'ohipara'a teie e fa'a'aufauhia nei e ua hau i te pae 'ahuru huru fa'a'ohipara'a e ravehia.

'Aita ato'a te mau tārifa i taua a toru 'ahuru matahiti i teie nei e te 'ōpuahia nei te tahi ha'amara'ara'a ia au i te fa'a'ohipara'a a te huirā'atira e ia tāmāu noa ā tā rātou 'ohipa i ni'a i te tuha'a fenua ā te hau. E maha fā tō teie 'ōpuara'a ha'amara'ara'a tārifa :

- Te tārifara'a ia au i te vaira'a o te tuha'a fenua, te 'aifāitora'a o te ta'ata e te fāito au. E maha tuha'a fenua i tā'ōti'ahia ia au i te mau nūmerara'a o te fāito rahi e te fāito moni o te fenua e vai ra i te hiti tahatai i terā e terā mata'eina'a no Tahiti. E riro teie fa'ahuru'era'a i ni'a i te tātuha'ara'a fenua i te hi'o-'āpī-hia i te mau 5 matahiti ato'a afin ia au i te nanura'a o te fāito moni o te fenua.

- Te 'imira'a i te fāito nūmera e tano i te fa'a'ohipahia e te mau ti'a e ti'a'au nei i te mau tuha'a fenua ā te hau no te fa'ahuru'era'a i te fāito moni tārahu o teie mau fenua ā te hau. Ia 'ore te tārifa ia mau noa i ni'a i te tahi fāito 'erā a'e ra matahiti i te maoro e ia hi'o-ato'a-

hia te nanura'a o te fāito moni o te orara'a (mā'a, fare, utara'a), ua mana'ohia i te fa'a'ohipa i te fāito nūmera ia au i te matahiti mara'ara'a fāito moni o te orara'a n-1. Nā te fa'aterera'a hau e fa'aoti e fa'ari'i ānei i te tārifā 'āpī.

- Te nūmera-'āpīra'a i te tārifā e fa'a'aufauhia nei i teie mahana. Te 'ōpuahia nei e ha'amara'a i te fāito e 10 Fcfp ia au i te tuha'a fenua e i te m², e 5 Fcfp i te m² no te mau tuha'a fenua i te hiti tahatai. Mea iti roa ia te mara'ara'a i reira. Te fā e 'imihia nei 'oia ia te fa'a'ohipara'a i te tahi fa'aturera'a pāpū no te fa'aau i te reira i te rahira'a o te mau huru fa'a'ohipara'a fenua hau e 'itehia nei i Pōrīnetia farāni nei.

- Ia ō mai te mau huru fa'a'ohipara'a fenua hau e fārereihia nei i teie mahana. Te fa'aha'amana'ohia nei i te mea ē, ia au i te fa'aotira'a rahi ā te 'Āpo'ora'a no Pōrīnetia farāni no te 12 no feppure 2004, e ti'a i te 'āpo'ora'a fa'aterehau ia fa'ati'a i te fa'atopara'a moni no te mau fa'a'ohipara'a fenua hau no te mau 'ohipa tā'ere, ha'apī'ira'a, tū'aro, arutaimāreva, aore ra te 'ohipa e faufa'a nō te tā'ato'ara'a i te fenua nei.

Tārena no te mau heiva tū'aro i te Fenua no te matahiti 2019

Ua fa'ari'i te fa'aterera'ahau i te tārena no te mau heiva tū'aro no te matahiti 2019.

Ua riro te mau heiva tū'aro 'ei fa'anahora'a pāpū i te pae no te fa'arava'ira'a faufa'a no te Fenua. 'Inaha e rāve'a te reira no te ha'apa'ari i te mau tā'atira'a e rave rau, i te orara'a 'āmui, i te ea maitata'i o te huirā'atira e i te ha'amaita'ira'a i te hi'ora'a o te Fenua na te ara.

No reira, ua tītauhia te mau 'āmuitahira'a e tā'atira'a 'ohipa tū'aro ia fa'aineine mai i tā rātou mau 'ōpuara'a no teie matahiti 2019 e ti'a ia tārenahia. I muri mai ua mā'itihia mai e 34 heivara'a tū'aro o te turuhia e te Fenua.

Te vai ra , i te 'āva'e mē, te painara'a pahī tā'ie Tahiti Pearl Regatta, te tata'ura'a pere'o ta'ata'ahī la ronde tahitienne, te tata'ura'a hoera'a va'a te Tahiti Nui Va'a e te tata'ura'a toru tū'aro Xterra Tahiti Moorea. E tupu te mau tīti'ara'a no te 'āu'a tu'era'a pōpō Beach Soccer i te 'āva'e tiunu, e te tata'ura'a fa'ahe'e Tahiti Pro Teahupoo 2019 i te 'āva'e 'ātete i muri nei. E tupu te hoera'a Hawaiki Nui Va'a i te 'āva'e 'ātopa e te tata'ura'a aopapa va'a tā'ie ama piti Holopuni i te 'āva'e novema i muri nei.

Tārifa tārahura'a i te mau piha a te IJSPF i Raiatea

Nā te Pū nō te U'i 'āpī e te 'Ohipa tū'aro i Pōrīnetia farāni (IJSPF) e tia'a'u i te tahi Fare tū'aro e vai nei i Uturoa, i Raiatea. Ua fa'aoti te tōmite fa'atere a te IJSPF i te mau tārifa tārahura'a ato'a a teie nei Fare tū'aro.

Teie te mau tārifa i fa'aotihia nō te mau piha e 40 m² te rahira'a :

	Piha	Uta'a
Tārifa i te 'āva'e	80 000 Fcfp	15 000 Fcfp
Tārifa i te matahiti	960 000 Fcfp	180 000 Fcfp

Teie mau uta'a nō te mau ha'amau'ara'a terera'a 'ohipa mai te uira, te pape e ate atu i te tāmāra'a e te 'atu'atura'a o teie mau piha. Ua ha'amana te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'aotira'a a te IJSPF e ha'amau nei i te mau tārifa tārahura'a a te mau piha 'ohipa e vai nei i roto i teie nei Fare tū'aro i Uturoa, Raiatea.

Tārifa o te 'ohipa utara'a ā te pahī ra o Te Ata O Hiva i Nuuhiva mā

Ua rave te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te hō'ē fa'aotira'a hau no te fa'ahuru'ēra'a i te mau tārifa e fa'a'ohipahia nei i ni'a i te 'ohipa utara'a ā te pahī ra o Te Ata O Hiva, e fa'a'ohipahia nei e te Pū no te mau pahī ā te haufenua i raro i te fa'aterera'a ā te Pū no te mau patura'a rahi. Tei te uāhu no Hiva Oa teie pahī i te vaira'a mai te 'āva'e tītema 2016 ra, e uta 'o ia e 40 horopātete e e 7 tane ferēti, e tere ti'a atu i te mau motu 'apato'a no Nuuhiva mā, i Tahuata e i Fatu Hiva.

Te tārifa, hō'ē ta'ata haere noa, e 3 500 Fcfp i ni'a i te rēni « Tahuata-Fatu Hiva », e 4 000 Fcfp i ni'a i te rēni « Hiva Oa - Fatu Hiva ». No te fa'atano i te tuha'a moni, te fa'ahuru'ēhia nei te tārifa e fa'a'ohipahia no te utara'a i te feiā ma'i. Mea ta'a'ē ra te tārifa no te feiā ma'i e mea tārava roa. Hau atu ā, ua fa'aitihia te tārifa i te fāito e 50% nō te mau tamari'i i raro mai i te 12 matahiti, te mau pīahi haere roa i te 21 matahiti e te feiā pa'ari e 60 matahiti e hau atu aore ra te huru ta'ata ato'a e fatu nei i te tāreta huma mā te fa'a'ite māite rā i tā na parau iho ta'ata.

-0-0-0-0-0-